

Sårbar kärlek i skuggan av italiensk fascism

I *Kvällens röster* av **Natalia Ginzburg** är det en försiktig, kvinnlig berättare som likt en journalist registrerar och återger allt som sker runt omkring, men som inte bjuder på så mycket vare sig egna tankar eller känslor. Först över hundra sidor in i boken får vi veta hennes namn, Elsa. Byn där hon bor ligger på Piemontes landsbygd nära Turin. Den är liten och sömnig men den sociala kontrollen är stark och skoningslös. Här finns mängder av sladdertackor och pratkvarnar som håller människorna på plats i herrans tukt och förmaning. **Mussolini** och det nyligen avslutade kriget kastar hela tiden sina långa och skändliga skuggor över tillvaron i byn. Det finns många bybor här som tidigare var fascister men som nu försöker göra allt för att glömma, göra sig rumsrena och gå vidare.

Elsa har studerat vid universitetet i Turin men nu flyttat tillbaka till sin mor och far i byn. Hennes syster är bortgift och bor i Sydafrika; brodern har flyttat, eller kanske snarare flytt, till Venezuela. Det står snart klart att Elsa betraktas som en hemmasittare, en kvinna på glasberget. Tjugosju år gammal, och fortfarande ogift. Hon gör heller inget större väsen av sig. Elsas liv har stannat innan det knappt hunnit börja.

Moderns största bekymmer förutom hennes egna krämpor är hur dottern ska kunna bli gift och med vem? Kanske hade hon kunnat få generalen Sartorios son, funderar modern, fast han är ju morfinist och enligt ryktet förtjust i män.

Men i hemlighet har Elsa förälskat sig i den pessimistiske och grubblande Tommasino, den yngste sonen i en inflytelserik fabriksägarfamilj. En enstöring som studerar linjär programmering och längtar bort. Han säger: *"Du förstår, jag har ingen riktig livskraft. Det är min största brist. Jag*

känner hur jag ryser av vämjelse när jag är på väg att kasta mig ut. Jag vill kasta mig ut, men då ryser jag till. Någon annan skulle kanske inte bry sig om en sådan rysning och genast glömma den. Men jag bär den med mig länge."

De två träffas i smyg och inleder en hemlig kärleksaffär när Elsa två gånger i veckan gör ärenden i stan och lånar böcker. Elsa fantiserar löst om en framtid med Tommasino, som skulle ge hennes liv en annan rytm och innehåll men drömmen hotas av både deras egna och omgivningens förväntningar.

"Jag förställde mig allting exakt, in i minsta detalj. Och när man ser saker som hör framtiden till så tydligt, som om de redan hände, är det ett tecken på att de aldrig kommer att hända. För de har på sätt och vis redan hänt i våra tankar, och vi får inte längre lov att uppleva dem i verkligheten."

Elsa redogör noga för Tommasinos familj, den dominante fadern, Kulan kallad, en uttalad socialist och hans fem barn. Hon noterar nogsamt alla dess förehavanden, deras olyckliga äktenskap och amorösa eskapader. De utgör ett slags lokal aristokrati, driftiga, förmögna, excentriska. Håller sig med tjänstefolk och chaufförer, skickar efter jordgubbar när andan faller på och hämtar sina barnflickor från Schweiz. I jämförelse är hemmadottern Elsas liv tråkigt och händelsefattigt, föga spektakulärt.

Men det finns även en annan sida av familjehistorien. I tillbakablickar får vi ta del av familjedöttrarna som stridit med partisanerna i bergen, iförda långbyxor och pistolhölster. Närstående som har avrättats ute i pinjeskogarna av fascisterna. *Mussolini var en bra karl ändå, säger någon, om han bara inte gett sig i lag med tyskarna.*

När Kulan så dör ger successionsordningen chefskapet åt Fausto också kallad Baskern, som är en uttalad fascist. Han är egentligen inte son till Kulan, utan en släkting som vuxit upp som adoptivson i familjen. Allt som hänt tidigare ska nu sopas

under mattan och livet rulla på som om kriget och motsättningarna inom familjen aldrig funnits.

Elsa lyckas aldrig frigöra sig från sin familj. Det är en form av kammerspel som pågår, långa monologer varvas med en isande tystnad. Ginzburg skriver klokt om allt det svåra i historien som skaver, om att skapa och vidmakthålla goda relationer. Hon demonstrerar effektivt hur alla pratar förbi varandra och hur lite man verkligen lyssnar på varandra. Hela berättelsen är genomsyrad av en känsla av vanmakt, av att allt redan är planlagt, uppstyrt och därmed oföränderligt och hopplöst förlorat.

Kvällens röster är en roman i moll, i skuggan av fascismen. Här skildras vemodigt den första, sårbara kärleken i en dov efterkrigsstämning kantad av social kontroll och klasstillhörighet. Det berättas om brustna drömmar, tillfällen och möjligheter som på grund av historien, gamla konventioner och rådande moral rinner ut i sanden.

Det är en makalöst vacker, skimrande liten pärla som, enligt mina italienskspråkiga vänner, nyöversatts briljant av **Johanna Hedenberg**. Inte minst gäller det de dialektala inslagen av piemontesisk ursprung som tillför boken flera viktiga dimensioner.

Natalia Ginzburg hade vid tiden för romanens tillkomst fått lämna Italien för England där hennes man utnämnts till direktör för det italienska kulturinstitutet. Men hon kände sig inte hemma och hade svårt att finna sig till rätta. Livet hade farit fram hårdhänt. Efter kriget stod hon ensam som änka med tre små barn och fick starta upp på nytt som medarbetare på ett förlag, som översättare och författare. Nu hade hon gift om sig, fått en dotter med grava funktionsnedsättningar och förlorat en son, endast ett år gammal.

Ginzburg skrev romanen *Kvällens röster* under drygt tre veckors intensivt arbete i London. En stor berättelse i ett litet

format, endast 150 sidor. Hon ansåg själv att det var det bästa hon dittills skrivit. Kort därefter kom hennes berömda [essäsamling *Små dygder*](#) som följdes upp av den kanske mest kända *Familjelexikon*.

Kvällens röster

Originalets titel: Le voci della sera

Natalia Ginzburg

Ny översättning: Johanna Hedenberg (tidigare översatt 1965 av Åsa Styrman)

Albert Bonniers Förlag, 2023

